

EO IPSO

PHAINOMENA

Revija za fenomenologijo in hermenevtiko
Journal of Phenomenology and Hermeneutics

29 | 112-113 | June 2020

EO IPSO

Institute Nova Revija for the Humanities

*

Phenomenological Society of Ljubljana

Ljubljana 2020

PHAINOMENA

Revija za fenomenologijo in hermenevtiko

Journal of Phenomenology and Hermeneutics

Glavna urednica: | **Editor-in-Chief:**

Andrina Tonkli Komel

Uredniški odbor: | **Editorial Board:**Jan Bednarik, Andrej Božič, Tine Hribar, Valentin Kalan,
Branko Klun, Dean Komel, Ivan Urbančič +, Franci Zore.**Tajnik uredništva:** | **Secretary:**

Andrej Božič

Mednarodni znanstveni svet: | **International Advisory Board:**

Pedro M. S. Alves (University of Lisbon, Portugal), *Babette Babich* (Fordham University, USA), *Damir Barbarić* (University of Zagreb, Croatia), *Renaud Barbaras* (University Paris 1 Panthéon-Sorbonne, France), *Miguel de Beistegui* (The University of Warwick, United Kingdom), *Azelarabe Lahkim Bennani* (Sidi Mohamed Ben Abdellah University, Morocco), *Rudolf Bernet* (KU Leuven, Belgium), *Petar Bojanić* (University of Belgrade, Serbia), *Philip Buckley* (McGill University, Canada), *Umesh C. Chattopadhyay* (University of Allahabad, India), *Gabriel Cercel* (University of Bucharest, Romania), *Cristian Ciocan* (University of Bucharest, Romania), *Ion Copoeru* (Babeş-Bolyai University, Romania), *Jean François Courtine* (Paris-Sorbonne University, France), *Renato Cristin* (University of Trieste, Italy), *Massimo De Carolis* (University of Salerno, Italy), *Alfred Denker* (College of Philosophy and Theology Vallendar, Germany), *Mădălina Diaconu* (University of Vienna, Austria), *Donatella Di Cesare* (Sapienza University of Rome, Italy), *Lester Embree +*, *Adriano Fabris* (University of Pisa, Italy), *Cheung Chan Fai* (Chinese University of Hong Kong, Hong Kong), *Günter Figal* (University of Freiburg, Germany), *Dimitri Ginev* (Sofia University "St. Kliment Ohridski," Bulgaria), *Andrzej Gniazdowski* (Polish Academy of Sciences, Poland), *Jean Grondin* (University of Montreal, Canada), *Klaus Held* (University of Wuppertal, Germany), *Friedrich-Wilhelm von Herrmann* (University of Freiburg, Germany), *Heinrich Hüni +*, *Ilya Imishev* (National Research University Higher School of Economics, Russia), *Tomas Kačerauskas* (Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania), *Richard Kearney* (Boston College, USA), *Guy van Kerckhoven* (KU Leuven, Belgium), *Pavel Kouba* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Ioanna Kuçuradi* (Maltepe University, Turkey), *Susanna Lindberg* (University of Helsinki, Finland), *Thomas Luckmann +*, *Jeff Malpas* (University of Tasmania, Australia), *Michael Marder* (University of the Basque Country, Spain), *Viktor Molchanov* (Russian State University for the Humanities, Russia), *Liangkang Ni* (Sun Yat-Sen University, China), *Cathrin Nielsen* (Frankfurt a. M., Germany), *Karel Novotný* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Tadashi Ogawa* (Kyoto University, Japan), *Žarko Paić* (University of Zagreb, Croatia), *Željko Pavić* (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Croatia), *Dragan Prole* (University of Novi Sad, Serbia), *Antonio Zirión Quijano* (National Autonomous University of Mexico, Mexico), *Ramsey Eric Ramsey* (Arizona State University, USA), *Rosemary Rizo-Patrón Boylan de Lerner* (Pontifical Catholic University of Peru, Peru), *Alfredo Rocha de la Torre* (Pedagogical and Technological University of Colombia, Colombia), *Hans Ruin* (Södertörn University, Sweden), *Javier San Martín* (National Distance Education University, Spain), *Gunter Scholtz* (Ruhr-University Bochum, Germany), *Hans Rainer Sepp* (Charles University in Prague, Czech Republic), *Tatiana Shchytsova* (European Humanities University, Lithuania), *Önay Sözer* (Boğaziçi University, Turkey), *Michael Staudigl* (University of Vienna, Austria), *Silvia Stoller* (University of Vienna, Austria), *Tōru Tani* (Ritsumeikan University, Japan), *Rainer Thurnher* (University of Innsbruck, Austria), *Peter Trawny* (University of Wuppertal, Germany), *Lubica Učnik* (Murdoch University, Australia), *Helmuth Vetter* (University of Vienna, Austria), *Ugo Vlaisavljević* (University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina), *Bernhard Waldenfels* (Ruhr-University Bochum, Germany), *Andrzej Wierciński* (University of Warsaw, Poland), *Ichirō Yamaguchi* (Toyo University, Japan), *Chung-Chi Yu* (National Sun Yat-sen University, Taiwan), *Holger Zaborowski* (College of Philosophy and Theology Vallendar, Germany), *Dan Zahavi* (University of Copenhagen, Denmark), *Wei Zhang* (Sun Yat-sen University, China).

Lektoriranje: | **Proof Reading:**

Andrej Božič

Oblikovna zasnova: | **Design Outline:**

Gašper Demšar

Prelom: | **Layout:**

Žiga Stopar

Task: | **Printed by:**

Primitus, d. o. o.

Uredništvo in založništvo: | Editorial Offices and Publishers' Addresses:

Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko
Institute Nova Revija for the Humanities

Fenomenološko društvo v Ljubljani
Phenomenological Society of Ljubljana

Vodovodna cesta 101
1000 Ljubljana
Slovenija

Filozofska fakulteta | Oddelek za filozofijo (kab. 432b)

Aškerčeva 2
1000 Ljubljana
Slovenija

Tel.: (386 1) 24 44 560

Tel.: (386 1) 2411106

Email:
institut@nova-revija.si
andrej.bozic@institut-nr.si

Email:
dean.komel@ff.uni-lj.si

Revija *Phainomena* objavlja članke s področja fenomenologije, hermenevtike, zgodovine filozofije, filozofije kulture, filozofije umetnosti in teorije znanosti. Recenzentske izvode knjig pošiljajte na naslov uredništva. Revija izhaja štirikrat letno. Za informacije glede naročil in avtorskih pravic skrbí *Inštitut Nove revije, zavod za humanistiko*.

*

The journal *Phainomena* covers the fields of phenomenology, hermeneutics, history of philosophy, philosophy of culture, philosophy of art, and phenomenological theory of science. Books for review should be addressed to the Editorial Office. It is published quarterly. For information regarding subscriptions and copyrights please contact the *Institute Nova Revija for the Humanities*.

Finančna podpora: | Financially Supported by:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije | Slovenian Research Agency

Članki v reviji so objavljeni v okviru: | Papers in the journal are published within the framework of:

- Raziskovalni program P6-0341 | Research program P6-0341;
- Raziskovalni projekt J7-8283 | Research project J7-8283;
- Infrastrukturni program I0-0036 | Infrastructure program I0-0036.

Revija *Phainomena* je vključena v naslednje podatkovne baze: | The journal *Phainomena* is indexed in:

The Philosopher's Index; Scopus; Sociological Abstracts; Social Services Abstracts; Worldwide Political Science Abstracts; Linguistics and Language Behavior Abstracts; Internationale Bibliographie der geistes- und sozialwissenschaftlichen Zeitschriftenliteratur; Internationale Bibliographie der Rezensionen geistes- und sozialwissenschaftlicher Literatur; Social Science Information Gateway; Humanities International Index; Ulrich's Periodicals Directory; EBSCO; ProQuest; Digitalna knjižnica Slovenije; Revije.si (JAK).

Enojna številka: | Single Issue: 10 €
Dvojna števila: | Double Issue: 16 €

Spletna stran: | Website:
phainomena.com

EO IPSO

TABLE OF CONTENTS | KAZALO

Bence Peter Marosan Edmund Husserl's Constructive Phenomenology in the C-Manuscripts and Other Late Research Manuscripts <i>Konstruktivna fenomenologija v C-rokopisih in drugih poznih raziskovalnih rokopisih Edmunda Husserla</i>	5
Christian Ivanoff-Sabogal Die Mehrdeutigkeit der „formalen Anzeige“ im hindeutenden Blick auf <i>Sein und Zeit</i> <i>Mnogopomenskost »formalne naznake« s pogledom proti Biti in času</i>	25
Virgilio Cesarone Metaphysics and Death in Eugen Fink's Thought <i>Metafizika in smrt v misli Eugena Finka</i>	53
Daniel Ross The End of the Metaphysics of Being and the Beginning of the Metacosmics of Entropy <i>Konec metafizike biti in začetek metakozmike entropije</i>	73
Rok Svetlič Pojmovanje biti pri K. Marxu. Spodletlost Marxove kritike Hegla <i>Conceptualization of Being in K. Marx. The Failure of Marx's Critique of Hegel</i>	101
Fabio Polidori Med človeškim in živalskim <i>Between the Human and the Animal</i>	127
Patrick M. Whitehead Neuroscience Cannot Reach Existence. A Heideggerian Critique of Neuropsychology <i>Nevroznanost ne zmore doseči eksistence. Heideggrovska kritika nevropsihologije</i>	159
Zmago Švajncer Vrečko Dismorfna telesna motnja v fenomenologiji, estetiki in psihiatriji <i>Body Dysmorphic Disorder in Phenomenology, Aesthetics, and Psychiatry</i>	177
Mirt Komel “Less Than Touching.” Nancy's Philosophy of Touch from <i>Corpus</i> to <i>Noli me tangere</i> <i>»Manj kot dotik«. Nancyjeva filozofija dotika od Corpus do Noli me tangere</i>	203

Marijan Krivak
What is Aura? 221
Kaj je avra?

Jonas Miklavčič
Med kadrom in montažo. Koncept časa v filmski teoriji in praksi Andreja Tarkovskega 249
Between Shot and Montage. The Concept of Time in Film Theory and Practice of Andrei Tarkovsky

Polona Tratnik
Anthropocentric and Non-Anthropocentric Perspectives of *Proteus Anguinus*, *Axolotl*, *Vampyroteuthis Infernalis*, and their Environmental Systems 271
Antropocentrični in neantropocentrični pogledi na Proteusa anguinusa, akсолотла, Vampyroteuthis infernalis in na njihove okolijske sisteme

Timotej Prosen
Posthumanistična znanost. Husserl, Sellars, moderno naravoslovje in koncept človeka 289
Posthuman Science. Husserl, Sellars, modern natural science, and the concept of man

REVIEWS | RECENZIJE

Marijan Krivak: **Filozofija otpora** (*Tonči Valentić*) 319

Žarko Paić: **Neoliberalism, Oligarchy and Politics of the Event: At the Edge of Chaos** (*Tonči Valentić*) 323

Paulina Sosnowska: **Hannah Arendt and Martin Heidegger. Philosophy, Modernity, and Education** (*Andrej Božič*) 329

CONVERSATION | RAZGOVOR

Małgorzata Hołda
The Welcoming Gesture of Hermeneutics. In Conversation with Andrzej Wierciński's *Existentia Hermeneutica* 335
Gostoljubna gesta hermenevtike. V razgovoru s knjigo Existentia Hermeneutica Andrzeja Wiercińskiego

IN MEMORIAM

Mario Kopić Emanuele Severino (1929–2020)	369
<i>Manuscript Submission Guidelines</i>	373
<i>Navodila za pripravo rokopisa</i>	377

IN MEMORIAM

UDC: 165.721

Mario Kopic

EMANUELE SEVERINO (1929–2020)

Naši mrtvi nas čakajo, kakor zvezde na nebu čakajo,
da mine noč in z njo naša nezmožnost,
da jih uzremo, če nismo v temi.

Med sodobnimi filozofi je bil tisti, ki si je lahko najbolj upravičeno nadel ničejanski naziv času neprimerne filozofa (*der unzeitgemäße Philosoph*), gotovo italijanski filozof Emanuele Severino. Toda njegova neprimernost času, njegova nesodobnost, je veliko bolj radikalna od tiste, ki jo je razglašal Friedrich Nietzsche. Kajti tisto, kar je italijanski filozof postavil pod vprašaj, ni čas sedanjosti, pred katerim bi dajal prednost preteklosti ali prihodnosti, temveč čas kot takšen, prepričanje, da stvari nastajajo oziroma se pojavljajo iz nič in se v nič vračajo. Zato je vse njegovo filozofsko prizadevanje težilo k temu, da razkrinka to prepričanje – prepričanje, ki sprejema identiteto bivajočega in nič –, pri tem pa je razkrinkalo smisel celotnega Zahoda, katerega izražanje, ne glede na to, ali je teološke, znanstvene, ekonomske ali pa politične narave, samo potrjuje metafizično prepričanje o identiteti bivajočega in nič, torej najradikalnejši nihilizem. To je namreč nihilizem, ki ne prizadeva zahodne civilizacije šele v njenem zatonu, ampak nihilizem, ki jo ustoličuje in jo kot takšno sploh šele omogoča.

Po Severinu lahko ta bistveni nihilizem opišemo z le nekaj besedami, od njegovega razumevanja pa je odvisna usoda Zahoda in zdaj že celotne Zemlje. Te besede pa so naslednje: misliti, da stvari niso (ko še niso bile rojene ali proizvedene, ali ko izginejo ali so uničene), pomeni misliti, da so stvari – oziroma tisto, kar ni nič – pravzaprav nič. To je misel, ki se je rodila z grško metafiziko in je potem vodila in poenotila celotno zgodovino Zahoda. Ker je zahodna družba zrastle v okviru te bistvene določitve mišljenja, je v določenem smislu konstitutivno nesposobna doumeti njen smisel. »Opažati se začenja neskončna nemoč civilizacije moči. Odkrivati se začenja smrtonosna bolezen. Toda komu mar za to? Zahod je ladja, ki se potaplja, na kateri se nihče ne meni za luknjo in kjer si vsi vneto prizadevajo za to, da bi bila plovba čim bolj prijetna; na njej se jim ljubi razpravljati le o neposrednih problemih, problemom pa priznavajo smisel samo, če je mogoče že slutiti posebne postopke reševanja teh problemov. Ampak ali resničnega zdravja morda ne moremo doseči ravno zato, ker ne znamo odkriti resnične bolezni?«

370 Toda že Platon je v peti knjigi *Države* na Sokratovo vprašanje, ali je spoznanje pravzaprav spoznanje nečesa, kar je (*on*), ali nečesa, kar ni (*me on*), z Glavkonom odgovoril, da je spoznanje nečesa, česar ni, pravzaprav nemogoče. Platon pri svojem poskusu tega in takšnega nakazovanja absolutne nasprotnosti med nečim in ničem že zaluša resnico biti (*verità dell'essere*): ko mislimo na možnost, da neka stvar utegne ne biti, po Severinu že mislimo, da ne-nič (*non-niente*), bivajoče (*ente*), stvar, je nič (*niente*). To je norost Zahoda (*follia dell'Occidente*), zabloda, ki zaznamuje nosilni steber zgodovine metafizike in obenem zahodne civilizacije. V središču vseh Severinovih dognanj je prav trditev, da obstaja nujno sovpadanje med našim verovanjem, da je nastajanje (*divenire*) – tj. nastanek in odhod v nič – dejansko, in pa skrajno norostjo. Naše temeljno verovanje, ki ga delimo vsi, če smo prebivalci Zahoda, je, da je »svet« prostor nastanka. Smo namreč prebivalci dobe, v kateri – če ne verjamemo več, da onstran nastajanja sveta obstaja Bog – vse bolj in vse močnejše verjamemo, da je edina dejanskost svet nastajanja. Prepričanje, ki ga vsi mi kot prebivalci Zahoda delimo, namreč da stvari izhajajo iz nič in se vračajo v nič, je povezano z nujnostjo skrajne norosti, saj je povezano z nujnostjo prepričanja, *da so stvari nič*. To je odločilna poteza Severinovih del: prepričanje, da stvari, oziroma ne-nič, izhajajo iz nič in se vanj vračajo, je istovetno s prepričanjem, *da stvari so*

nič. Prepričanje, da je *bivajoče nič*, je prav *skrajna norost* ... Simptom norosti je konstituiran s tem temeljnim tipom duševne bolezni – klinično velikokrat preverjene –, v kateri je individuum obsojen na to, da je nič oziroma je kot nič izpostavljen opazovanju. »Naša civilizacija« obravnava to poudarjeno potezo duševne bolezni kot odtujitev ali alienacijo; pri tem ne upošteva, da je tisto, kar se izraža v duševni alienaciji kot prepričanje, da smo nič, pravzaprav temeljna misel »naše civilizacije« – prepričanje oziroma volja do tega, da so stvari, ne-nič, pravzaprav nič. »Stvari«, se pravi, ne tisto, kar je abstraktno, temveč aspekti, forme, določeni in konkretni dogodki sveta. Seveda nihče od prebivalcev Zahoda ne prepozna samega sebe v prepričanju, da so stvari nič. To prepričanje konstituira *nezavedno* naše civilizacije. Toda če obstaja to nujno sovpadanje med verovanjem nas kot prebivalcev Zahoda in prepričanjem, da so stvari nič, tedaj je izvorni smisel Zahoda in njegovih nosilnih stebrov, smrti in vojne, prav *volja* do tega, da so stvari nič.

Prostor Severinovega mišljenja uokvirjajo številna dela, kot so: *Izvirna struktura* (*La struttura originaria*, 1958), *Bistvo nihilizma* (*Essenza del nichilismo*, 1972), *Prebivalci časa* (*Gli abitatori del tempo*, 1979), *Usoda nujnosti* (*Destino della necessità*, 1980), *Jarem* (*Il giogo*, 1989), *Slava* (*La Gloria*, 2001), *Temelj protislovja* (*Fondamento della contraddizione*, 2005), *Smrt in zemlja* (*La morte e la terra*, 2013), *O smislu ničā* (*Intorno al senso del nulla*, 2013), *Zgodovina, radost* (*Storia, gioia*, 2016) ...

371

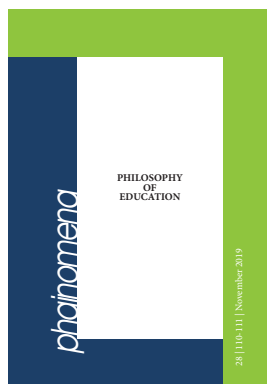
Bil je izjemno ljubezniv in uglajen človek, imel je globok in muzikaličen glas in se je vedno pojavljal v družbi svoje šarmantne žene. Spominjam se, kako je nekoč v Neaplju skupaj s kolegom Vattimom tekel za avtobusom in pri tem prehitel mlajšega kolega. Tedaj se je zdelo, kot da je »močna misel« večnosti zmagala nad »šibko mislijo« nastajanja. Toda takšno priznanje je zavrnil, saj zanj gibanje v prostoru tako ali tako ni obstajalo: »... And like this insubstantial pageant faded, / Leave not a rack behind.« (Shakespeare)*

Prevedla Seta Knop

* Slovenski prevod Otona Župančiča: »In kot je zginil nični ta sijaj, / vse mine brez sledu.« (*Vihar*, IV. dejanje, 1. prizor.)

phainomena

REVIJA ZA FENOMENOLOGIJO IN HERMENEVTIKO
JOURNAL OF PHENOMENOLOGY AND HERMENEUTICS

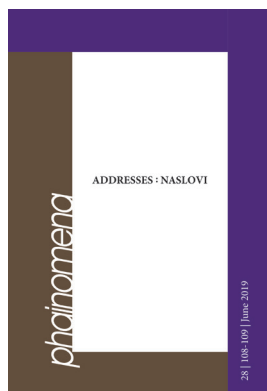


Phainomena | 28 | 110-111 | November 2019

Andrzej Wierciński & Andrej Božič (eds.):

“Philosophy of Education”

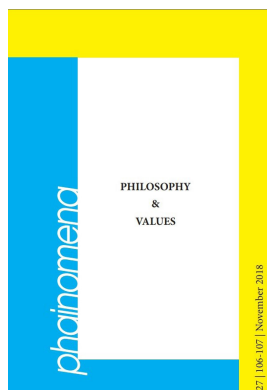
Andrzej Wierciński | Michał Federowicz | Daniel R. Sobota | Jarosław Gara | Oreste Tolone | Carmelo Galio | Mindaugas Briedis | Małgorzata Hołda | Urszula Zbrzeźniak | Katarzyna Dworakowska | Anna Zielińska | Anna Wilkomirska | Paulina Sosnowska | Tomaž Grušovnik | Jernej Kaluža | Ramsey Eric Ramsey | Tina Bilban | Andrej Božič



Phainomena | 28 | 108-109 | June 2019

“Addresses : Naslovi»

Wei Zhang | Marco Russo | Alfredo Rocha de la Torre | Marko Markič | Veronica Neri | Jožef Muhovič | Jurij Selan | Tonči Valentič | Žarko Paič | Brane Senegačnik | Dragan Prole | Petra Kleindienst | Uroš Milič | Luka Đekić | Matija Jan | Dario Vuger | Tomislav Škrbič | Wilhelm von Humboldt | Hans-Georg Gadamer | Damir Barbarić | Dean Komel



Phainomena | 27 | 106-107 | November 2018

“Philosophy & Values”

Peter Trawny | Adriano Fabris | Jožef Muhovič | Jeff Malpas | Kentaro Otagiri | Ugo Vlaisavljevič | Wei Zhang | Eleni Leontsini | Gašper Pirc | Fernando Manuel Ferreira da Silva | Yichun Hao



9 771318 336204